

NÆRBULLETIN & MILJØ

HKFK ute om sju år?

side 3

Landbruks- dep. mot vern

side 4

Norske Skog henter eukalyptus i Kongo

side 5

RV: Ansvar til grasrota!

side 6

KrF: Oljen må brukes!

side 7

Kritikk mot vestlig klimakolonialisme

Norge og flere andre i-land høstet massiv kritikk fra u-landshold under klimaforhandlingsrunden som nylig ble avsluttet i Geneve. Norges hardkjør for et opplegg for felles gjennomføring av tiltak falt ikke i god jord.

GUNNAR BOLSTAD

Gruppen av u-land, G-77, sto nesten samlet i sin kritikk av tanken om joint implementation (JI), en felles gjennomføring av tiltak mot den globale oppvarmingen. Tanken bak et slikt opplegg er at enkeltland kan investere i reduksjonstiltak i andre land, og deretter få godskrevet gevinsten på sin egen klimagasskvote. Dette åpner igjen for at investorlandet ikke behøver å iverksette så sterke tiltak på hjemmebane som det ellers ville vært nødt til.

Norge har i flere år arbeidet hardt for et slikt opplegg, og har brukt mye tid og krefter på å utvikle det såkalte "clearing house"-konseptet – en global byttesentral for klimagassutslipp.

Kritikk

"Felles gjennomføring/joint implementation" (JI) er et kontroversielt forhandlingstema der konfliktlinjene går på kryss og tvers av det geopolitiske landskapet. G-77 var imidlertid nokså samstemt i sin avvisning av den delen av JI som innrømmer rike i-land retten til å høste gevinsten av sine investeringer. U-landene ønsker samarbeid om tiltak, men rygger tilbake for tanken om et system der

rike land kan kjøpe seg retten til å forurense ved å gjøre noen billige investeringer i u-land.

– Dette åpner for dumping av i-lands forurensing i u-land og tjener til å rettferdiggjøre de tilsvarende eller økte utslippsnivåer i i-landene, hevdet en talsmann for den kenyanske delegasjonen. Kenya mener at man i stedet skal bruke JI som en inspirasjon til å handle raskere.

Skjult målsetning

Formannen for forhandlingsrunden, den argentinske ambassadør Estrada, tok et skarpt oppgjør med et system som "vil tillate dem som har penger til å fortsette som de vil". Han stilte seg også tvilende til i-landenes beregninger av "kostnadseffektivitet", og mente at man ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til kostnader ved miljødeleggelser og skjulte subsidier.

De sterkeste angrepene kom fra de afrikanske miljøorganisasjonene som var representert under forhandlingsrunden. Lederen for det afrikanske klimanettverket, Grace Akumu, beskyldte Norge for å ha en skjult målsetning: – De ønsker å kunne fortsette sin økonomiske utvikling på bekostning av landene i sør for evig og alltid, hevdet hun. Hun sammenliknet Norge og Norges allierte med Larry Sommers i Verdens-

banken, som gjorde seg bemerket da han hevdet at det ville være mye billigere og bedre for i-landene å dumpe forurensing og avfall i fattige land. Hun og flere andre ga også uttrykk for at Norge har satt seg utover klimakonvensjonens intensjoner ved å iverksette eksperimenterelle samtak med Mexico og Polen. Symptomatisk nok var Mexico et av de få landene som brøt ut av G-77 ved å gå inn for slike tiltak.

Politisk kostnad

Heller ikke på i-landssiden var holdningene samstemmige. EF gjorde det klart under forhandlingene at de fremdeles akter å holde fast på sin målsetning om stabilisering av CO₂ på 1990-nivå innen år 2000. Frankrikes delegasjonsleder poengterte at mange i-land blandet sammen økonomiske og politiske kostnader ved miljøtiltak. De enorme subsidierne til veitransport avspeiler at mobiliteten denne transporten innebærer er et mål i seg selv, sa franskmannen, som mente at man ikke løste noen problemer ved å etablere et system der en slik politisk kultur blir eksportert til u-landene.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: 22 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: 22 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: 22 71 92 20
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad Oslo Grafiske as, Oslo

Verst i historien?

For enkelte av miljøbevegelsens talsmenn synes det å være programmatisk at den til enhver tid sittende miljøvernminister er den verste vi har hatt. For tiden er det T. Berntsen, ifølge Frederic Hauge i Bellona.

Dette er tøv. Uten å plage enkeltpersoner med navns nevne, skal man ikke lenger tilbake enn til Berntsens forgjenger for å finne en som var betydelig verre. Videre bakover i historien finner vi både den ene og den andre som kandidaterer sterkere enn Berntsen til den tvilsomme tittelen.

Betr det at Berntsen har vært en god miljøvernminister? Nei, selvsagt ikke. En god miljøvernminister får vi først den dagen vedkommende gjør det klinkende klart overfor både seg selv og sine regjeringskolleger at det er grenser for hvor store kameler man er villig til å sluke, og at man akter å gå av under stort støynivå dersom regjeringens næringsstatsråder presser Miljøverndepartementet for langt.

Berntsen har med sin frodige stil bidratt så godt han kan til å beholde miljøvern på den politiske dagsorden. Han har ikke lyktes, men det er ikke hans skyld. Hans shitbag-utspill i forrige uke er et skoleeksempel på hvordan Berntsen i sine politiske snublerier nesten makter å få opp en debatt om sur nedbør. Så får Kaci Kullmann Five ryste så mye hun vil.

Etter denne delvise frikjennelse av "The Lip" Berntsen, er det grunn til å snu det kritiske søkelyset mot regjeringssjefen og hennes øvrige statsråder. Om Gro III-regjeringen ikke er historiens verste, så er det likevel ingen tvil om at AP-regjeringens miljøpolitikk er blitt gradvis verre og at den er tilnærmet katastrofal i forhold til det ambisjonsnivå som et vestlig land burde ligge på, og ganske særlig i forhold til Harlem Brundtlands internasjonale posisjon.

Når det er såvidt lite bråk omkring regjeringens tvilsomme miljøprofil, skyldes det ganske enkelt at dagens miljøpolitikk drives fram av AP og Høyre i fellesskap, med mellompartiene og Frp som stilltiende klakkører. SVs (og Venstres/RVs) forsiktige varskorop blir for spede til å nå fram. Den reelle miljøpolitikken får sitt symbol gjennom høstens budsjettnecksjæringer, men materialiserer seg forøvrig i økende veiutbygging og oljeutvinning med basis i et massivt flertall på Stortinget.

Mye tyder på at Berntsen flyttes til nye jaktmarker etter valget. Dersom han fortsatt blir sittende i regjeringen, får vi håpe at han ikke glemmer hvordan det er å være miljøvernminister.

Gunnar Bolstad

Giftig valgflesk til Grenland

Norges Naturvernforbund beklager sterkt miljøvernminister Thorbjørn Berntsens avgjørelse om å gi Norsk Hydro tillatelse til å bygge en ny PVC-fabrikk i Grenland. Knefallet for Hydro Porsgrunn er giftig valgflesk til Grenlandsområdet, sier fungerende fagsjef Fredrik Theisen.

Industriell produksjon av klororganiske forbindelser er en viktig kilde til spredning av miljøgifter, særlig i det marine miljø. Nye undersøkelser viser at PVC-relatert produksjon er en hovedkilde til klororganiske miljøgifter i Nordsjøen.

– Avgjørelsen om utslippstillatelse for en ny PVC-fabrikk er fattet på tross av dette, og står i sterk kontrast til en rekke internasjonale initiativer fra norske miljømyndigheter i retning av utfasing av klorbasert produksjon og klororganiske stoffer, sier Fredrik Theisen i Naturvernforbundet.

Miljøverndepartementet har satt igang flere undersøkelser og utredninger vedrørende utslipp fra Hydros PVC-relaterte produksjon og miljøaspektene ved PVC-produkters livsløp. Dette er selvsagt fornuftig ut fra ønsket om et best mulig beslutningsgrunnlag. Et fåtall

av disse undersøkelsene og utredningene er imidlertid ferdige, og avgjørelsen om utslipps-søknaden er således fattet på et altfor tidlig tidspunkt. Det er meget betenkelig at miljøvernministeren tar avgjørelsen på sviktende grunnlag for å skåre poeng for Arbeiderpartiet valgkampen.

– Vi antar det er med blandede følelser miljøvernminister Thorbjørn Berntsen åpner valgkampen i Grenland med en gavepakke til Norsk Hydro og Herøya Arbeiderforening. Det er neppe tvil om at avgjørelsen vil være populær blant Arbeiderpartiets velgere i Grenland. Men som miljøvernminister vil han møte seg selv i døra. Eller er utspillet et signal om at Berntsen akter å bytte beite etter valget, spør fungerende fagsjef Fredrik Theisen i Naturvernforbundet.

Malaysia slår til

Automatisk fengselsstraff, høye bøter og bruk av hæren er blant de tiltakene Malaysia har annonsert mot ulovlig regnskoghogst.

Men både Greenpeace og Friends of the Earth mener tiltakene er utilstrekkelige, og hevder at Malaysia unnlater å gjøre noe med hovedproblemet: Korrupte politikere som tildeler seg selv store, skogdekte områder.

Malaysias regjering hevder på sin side at de nye lovene viser hvor alvorlig de tar oppgaven med å beskytte skogene, som dekker nesten halvparten av landet.

Tropisk tømmer hogges for eksport i alle de 13 delstatene i

Malaysia. Eksportinntekten er tre milliarder dollar årlig. Men mange av de som har fått hogsttillatelser øker hogsten ved å overstige kvoten sin eller ved å hogge utenfor de områdene de har fått tildelt.

De siste fem årene er 2346 tilfeller av ulovlig hogst bragt for retten i Malaysia. Men regjeringen mener straffen har vært for mild, og at de som er tatt ofte har vært "småfisker", mens de store skurkene har gått fri.

New Scientist

Ozondreper kan forbys om sju år

Det er økonomisk og teknisk mulig å forby bruken av den ozonnedbrytende gassen HKFK innen år 2000, heter det i en ny rapport som er laget for SFT. Norges mål er i dag endelig forbud innen år 2030.

JON KNUT BERG

HKFK brukes i økende grad som erstatning for den sterkt ozonnedbrytende gassen KFK. HKFK brukes blant annet som kjølemedium, som blåsemiddel for skumplast og rensemiddel. HKFK bryter både ned ozonlaget og bidrar til drivhuseffekten, om enn i langt mindre grad enn KFK.

Bruken av HKFK er regulert gjennom Montreal-protokollen, der det heter at forbruket skal stabiliseres innen 1996, reduseres med 90 prosent innen 2015 og med hundre prosent innen 2030. Tyskland har allerede gått lenger og vedtatt endelig utfasing innen år 2000, mens det foreligger forslag om det samme i Sverige og Danmark.

Norge har fortsatt datoene i Montreal-protokollen som mål. Men det kan endre seg. Konsulentent Hans Haukås har nå laget en rapport for SFT om raskere utfasing av HKFK enn Montreal-protokollen. Rapporten vil danne grunnlaget

for en handlingsplan som kommer fra SFT neste vår. Deretter skal saken til politisk behandling i Miljøverndepartementet.

Utfasing av HKFK vil antageligvis føre til økt bruk av HFK, som skåner ozonlaget, men som bidrar til drivhuseffekten. Foreløpig er det ingen internasjonal regulering av dette stoffet. Men Haukås' rapport tar også for seg reduksjon av HFK.

Kostbart

Haukås har utredet mulighetene for utfasing av HKFK i år 2000 og år 2010. Haukås mener det er både teknisk og økonomisk mulig å fase ut bruken av HKFK innen år 2000. Erstatning for HKFK som kuldemedium kan ifølge Haukås være HFK, ammoniakk, hydrokarboner og CO₂. Renseriene kan gå over til rensevasker basert på for eksempel hydrokarboner, alkoholer og vannbasert rensing. Som blåsemiddel kan HKFK erstattes med HFK, CO₂ eller pentan.

Økt interesse for sur nedbør-prosjekt

Interessen for sur nedbør øker på skolenivå i Øst-Europa. Påmeldingen til Naturvernforbundets "Air Pollution Project Europe" er rekordstor. I Polen er interessen mangedoblet, mens Ungarn må avvise skoler på grunn av manglende kapasitet.

OLE P. PEDERSEN

– I år er det rundt 1400 klasser som er med på prosjektet. Men vi har hatt mange flere påmeldinger, så jeg har vært nødt til å avvise noen klasser. Interessen for problemet og prosjektet er meget stor her i Ungarn, sier Eva Bagi fra miljøverndepartementet i Ungarn.

I tillegg til landene som var med på prosjektet i fjor, er også Russland kommet til i år.

– Prosjektet er bra fordi det er praktisk rettet. Folk er lei av teoretiske problemstillinger – de ønsker å utrette noe, sier Galina Horeva fra økosenteret Gaia i Murmansk, koordinator for prosjektet i Russland.

I fjor deltok over 100 000 skoleelever i hele Europa i pro-

Men det vil ikke være gratis for næringslivet å stanse HKFK-bruken. Utfasing av HKFK innen år 2000 vil koste omlag 450 millioner kroner i ombygginger og nyinvesteringer. I tillegg kommer nærmere 300 millioner kroner som følge av en eventuell reduksjon av HFK-bruken. Samlet blir kostnaden 750 millioner kroner. Utfasing innen år 2010 vil derimot koste bare 164 millioner kroner.

Avgifter

Hans Haukås foreslår likevel at bruken av HKFK fases ut innen år 2000. Det vil gi merkbare miljøeffekter, mener han. Men han foreslår enkelte unntak, slik som etterfylling av eksisterende anlegg, skumming av PUR isolasjonsskum og hensyn til konkurranseutsatt industri. Haukås mener også at reduksjon av HFK må tilstrebes.

Haukås foreslår en del tiltak for å oppfylle nedtrappingsplanen. Han foreslår blant annet forbud mot bruk av HKFK-kjemikalier innen år 2000, miljøavgift på utslipp av HKFK og HFK og støtteordninger for utviling av ny teknologi.

Yanomami-massakre

Over 70 yanomami-indianere ble nylig massakrert av gullgravere i Brasil. Det var både menn, kvinner og barn blant de drepte, som ble hals-hogd med macheter. Massakren skjedde på yanomamiernes reservat i det nordlige Brasil. Reservatet ble opprettet først i november 1991.

– Massakren er et tragisk eksempel på hva som kan skje når gullgravere straffet får lov til å invadere indianske territorier, sier Lars Løvold, daglig leder i Regnskogsfondet, som selv har besøkt yanomami-reservatet.

Regnskogfondet krever at den brasilianske justisministeren, Mauricio Correa, sørger for at de skyldige blir funnet og straffet, slik at dette ikke blir nok en forbrytelse mot indianere der de skyldige går fri.

De fleste yanomamiene har fortsatt minimal erfaring med det moderne, brasilianske samfunnet. De bor i små landsbyer spredt over et enormt område i det nordlige Brasil og det sørlige Venezuela. Tilsammen utgjør de nesten 20.000 mennesker, med ca. 9.000 i Brasil. De fikk stort sett være i fred inntil det ble oppdaget gull i området midt på 1980-tallet.

– Konflikten med gullgraverne har pågått i mange år. Problemet er at gullgraverne har støtte blant lokale politikere og at sentralregjeringen i lange perioder ikke har gjort noe for å løse problemet, forteller Lars Løvold.

Gullgraverne kom i tusentall, og var på slutten av 80-tallet langt flere enn indianerne. De var godt bevæpnet, og førte med seg malaria og smittsomme sykdommer som yanomamiene hadde liten motstandskraft mot. Mellom 1987 og -89 døde omlag 15 prosent av de brasilianske yanomamiene av sykdommer som gullgraverne hadde bragt inn.

Takk for støtten!

Sandbrekkveien 95
5050 NESTTUN
Tlf.: 05 10 40 40

Lys og varme

Verdens vakreste eventyr

FAKTA KUNNSKAP
FAKTUM FORLAG

Meld deg
inn i
Naturvern-
forbundet

22 71 55 20

LD rir prinsipp i vernesak

Skal det opprettes naturreservat i Årdalen i Aust-Agder, må den produktive barskogen i området trekkes fra på kvoten for barskogvern, krever Landbruksdepartementet (LD). Miljøverndepartementet er uenig, og saken kan bli lagt fram for regjeringen til avgjørelse.

RAGNHILD SVED

Det foreslåtte reservatet i Årdalen er på 20 kvadratkilometer, hvorav omlag seks kvkm er produktiv barskog. Området ble vurdert da barskogvernet i Øst-Norge ble vedtatt, men nådde ikke opp.

Det er imidlertid ikke bare barskogen, men summen av de ulike naturtypene som gjør Årdalen verneverdig. Her finnes deler av et verneverdig vassdrag, store myr- og våtmarksområder, flere gamle setervoller med hus fra middelalderen, hagemarkskog og edellauvskog. Området er fritt for tekniske inngrep, med unntak av gamle seterveier som ikke lenger er i bruk.

Årdalen ligger inntil et myrreservat og Rukkevann barskogreservat. Tilsammen vil reser-

vatene utgjøre 40 kvkm og dermed utgjøre et av Sør-Skandinaviens største verneområder.

Skal barskogen i Årdalen verne gjennom barskogplanen, betyr det at kvotene for vern i Vest-Norge eller Nord-Norge må reduseres tilsvarende. I Midt-Norge og Øst-Norge er vernet allerede vedtatt. Kvotene for Vest-Norge og Nord-Norge er små i utgangspunktet; henholdsvis 25 og 10 kvkm.

Prinsippsak

For oss er prinsippet viktigst. Vi ønsker ikke å redusere verneomfanget i Vest- eller Nord-Norge, men vi føler at Miljøverndepartementet må holde seg innefor den rammen som er satt for barskogvernet, sier byråsjef Nils Bøhn i Landbruksdepartementet.

Vern i Årdalen regnes ikke som særlig konfliktyllet, og

området er heller ikke spesielt verdifullt som skogbruksressurs.

"Smålig"

Det er simpelt og smålig av Landbruksdepartementet å kreve at vern i Årdalen skal tas fra de små kvotene for Vest-Norge eller Nord-Norge, sier Thor Midteng i Naturvernforbundet.

Da verneplanen for Øst-Norge ble vedtatt, ble barskogområdet i Årdalen veid og funnet for lett. Denne beslutning var også Landbruksdepartementet med på. Derfor er det søkt å forsøke å overprøve denne avgjørelsen i ettertid. Men saken viser hvor lite imøtekomende sektorinteressene er når det gjelder å ivareta vernehel-syn, selv om de er pålagt det, sier Midteng.

Han frykter at LD vil motsette enhver form for vern av barskog etter at landsplanen for barskogvern er vedtatt, dersom departementet står konsekvent på sitt prinsipp.

Underdirektør Torkel Ramberg i Miljøverndepartementet sier at et verneforslag for Årdalen vil bli lagt fram i løpet av høsten, men han vil ikke kommentere striden med LD.

Salhusbru-skandalen må granskes

Riksrevisjonen må granske skandale-prosjektet Salhusbrua i Nordhordland, krever leder Stein Malkenes i Norges Naturvernforbund, landsstyre-representant Yngva Celius i Natur og Ungdom og hovedtillitsvalgt Ove Wiland i Norsk Sjømannsforbund. Overskridelsene på bygging av brua er allerede på over en halv milliard kroner.

Representantene fra de tre organisasjonene mener all videre planlegging og prosjektering av Hardangerbrua og Trekantsambandet må stanses til gransking er gjennomført, og at innkrevingen av forhåndsbompenger på ferjene i Sunnhordland og Hardanger må opphøre inntil videre. De krever også at ferje-

avdelingen i Vegdirektoratet må presentere en fullstendig utredning av ferjealternativene. Stortinget kan ikke ta stilling til de to veiprosjektene før en slik utredning foreligger, mener de.

De tre organisasjonene planlegger nå en kampanje for en samferdselspolitisk snuoperasjon. I løpet av høsten vil det bli

holdt en konferanse i Bergen med invitasjon til blant annet Rederienes Landsforbund og Maritimt Forum. Samtidig vil Naturvernforbundet og Sjømannsforbundet arbeide for å skaffe midler til en omfattende, alternativ utredning til kyst-stamveien.

Norge er et kystland, og vi bør bruke sjøveien mye mer enn bilveien. Sjøtransport kan spare miljøet og samfunnet sparer milliarder av kroner, sier Stein Malkenes i Naturvernforbundet.

Norske Skog investerer i Kongo

Norske Skog har med garanti fra NORAD investert 18 millioner kroner i et selskap som driver eukalyptusplantasjer i Kongo. Hensikten er å sikre råvarer til Norske Skogs fabrikk på Hurum, Tofte Industrier.

RAGNHILD SVED

En tredel av de 320.000 tonn sulfatmasse som årlig produseres ved Tofte er basert på eukalyptus. Resten lages av norsk gran og furu. Halvparten av eukalyptusen kommer fra Kongo, resten fra Sør-Amerika.

Når vi investerer i det kongolesiske selskapet, er det for å sikre tilførselen av eukalyptus med den kvalitet vi trenger, sier direktør Peder Løvenskiold i Norske Skog.

Hvorfor kan ikke Tofte bruke norsk virke, istedet for å importere eukalyptus fra Afrika og Sør-Amerika?

Vi ville ikke klart å selge så mye masse basert på langfibret gran og furu. Den kortfibrete massen vi får av eukalyptus dekker et annet markedssegment, sier Løvenskiold.

Gjennom et fransk holdingselskap eier konsernet 10 prosent av UAIC i Kongo. Se-

lskapet driver omlag 370.000 mål eukalyptus-plantasjer.

Miljø og utvikling

NORAD har vurdert de miljøkonsekvensene av prosjektet, og konkludert med at de er ubetydelige.

"Området som er avsatt til plantasje-drift er grasbevokst savannelandskap med lite trær. Naturskog blir ikke berørt ved planting av eukalyptus, og lunger av opprinnelig savanne blir opprettholdt. Det er ingen offentlige reguleringer til naturvernområder o.l., eller hindringer ved jordbruksdrift eller befolkning", heter det i NORADs vurdering.

NORAD karakteriserer videre prosjektet som "meget utviklingsfremmende". Avdelingsdirektør Oskar Oskarsson begrunner det slik:

Selskapet sysselsetter i dag 400 mennesker på full tid og 100 på deltid. Avvirkning ved

hjelp av underentreprenører sysselsetter videre ca. 1000 personer. Eksporten av trevirke gir dessuten betydelige inntekter, sier han.

Selskapet ble etablert i 1977 av den kongolesiske staten, men den klarte ikke å drive det, og selskapet var nær konkurs da det ble delvis privatisert. Nå er det investert betydelige summer i forskning, og vi regner med at med mer kommersiell drift kan selskapet få mer ut virke ut av eksisterende arealer, forteller Oskarsson.

Uglesett

Blant miljøvernere er eukalyptus-plantansjene ofte uglesett, fordi dette treslaget krever svært mye vann og næringsstoffer, og fordi det ikke produserer humus, som er naturens måte å bevare vannet på.

I områder med liten nedbør gir eukalyptusen ikke annet tilbakke til jorda enn hydrokarboner. Disse hindrer andre planter i å vokse og er giftige for de organismene i jorda som har ansvaret for å holde ved like og bygge opp jordbunnen, skriver den indiske forskeren og filosofen Vananda Shiva i boka "Til livets opphold".

Mange lager kompost

Hele 33 prosent av norske husholdninger har laget kompost av hageavfall i år, framgår det av en meningsmåling MMI har gjort for SFT. 46 prosent av de som bor i enebolig har laget kompost.

JON KNUT BERG

MMI har også spurt hva som er hovedgrunnen til at folk ikke komposterer hageavfall. De viktigste årsakene er at de ikke har hage (19 prosent), ikke har noe sted å legge komposten (15) eller ikke har hageavfall (10).

De som ikke komposterer

matavfall, er spurt om hva som kunne få dem til å gjøre dette. 26 prosent svarte gratis kompostbeholdere, 27 prosent reduksjon av renovasjonsavgiften og 25 prosent veiledning og opplæring i å lage kompost. Bare 13 prosent sier at de ikke vil lage kompost. Ti prosent mener at matavfall er et kollektivt problem som kommunen må løse.

31 prosent av de spurte mente at matavfall fra private husholdninger er et betydelig forureningsproblem, mens 21 prosent mente det er et ubetydelig problem. Det var flest i de yngste aldersgruppene som mente at matavfall er et betydelig problem.

Ellers er det oppsiktsvekkende at hele 12 prosent av de som bor i enebolig oppgir at de komposterer matavfall i åpen haug. Dette tiltrekker seg som kjent rotter og mus.

1235 personer ble intervjuet i perioden 8. til 14. juni i år.

Takk for støtten!

Tlf. 22 37 84 90
Fax: 22 37 80 47

ODAL MEIERI
FELLESMEIERIET
2100 SKARNES

Mitsubishi Motors Co

MMO Norge AS - et selskap i Motor Gruppen
Postboks 43 Risløkka - 0518 Oslo
Kontor: Østre Akre vei 62
Telefon: (02) 85 14 20
Fax: (02) 84 98 99

GJENSIDIGE
Vestoppland

Stolt Sea Farm A/S
Telephone: 22 42 92 00
Telefax: 22 41 20 13

Sterling

Sunnhordaland
kraftlag

Oslo grafiske as
Fra idé til ferdig trykk

Tlf. 22 17 34 24
Fax. 22 17 25 19

RV:

– Miljømakta til grasrota

Rød Valgallianses leder Axel Nærstad vil løse miljøproblemene ved å gi mer makt til grasrota. Men han innrømmer at RV ikke har noen svar på

JON KNUT BERG

Axel Nærstad er åttende mann ut i vår serie om partiledernes syn på miljøspørsmålene.

-- I RVs program står det mye om at grasrota på lokalplanet skal styre i miljøpolitikken. Tror dere at grasrota kan håndtere miljøsakene bedre enn det sentrale byråkratiet?

— Jeg synes det er tydelig når vi ser på hvordan miljøpolitikken i Norge blir forvaltet. Folk som lever i et tettere forhold til naturen, for eksempel kystfiskerne i Norge, har en helt annen forvaltning av naturressursene enn andre.

— Men kan du hevde at alle bøndene forurenser bare på grunn av at Norge ikke er grasrotstyrt?

— Nei, langt i fra. Men innenfor jordbruket har det vært en tradisjon gjennom generasjoner at man skal levere fra seg gården til neste generasjon i bedre stand enn den var da den ble overtatt. Men alltid vil det være behov for pressgrupper som driver fram spesielle saker.

— Dere snakker om grunnplanstyrt planøkonomi innen miljøvernet. Hva er det?

— I dag er det jakten på maksimal profitt som er drivkraften i økonomien, og vi trenger en økonomi som bygger på helt andre prinsipper. Og da må vi ha en langsiktig og planmessig utvikling. RV har ikke oppskriften på dette. Men vi bruker sammenligningen som Brecht brukte, at er man i et brennende hus, begynner man ikke å diskutere det nye byggverket. Man må først og fremst komme seg ut fra det huset som brenner.

— Men er det ikke en motsetning her mellom grasrotmakt og planstyring? Hvem skal lage planen?

— Jeg tror at et samfunn som skal være i økologisk balanse må være desentralisert, og at flest mulig avgjørelser må skje

på et lavest mulig nivå. Det vil sikkert være motsetninger, men der vil blant annet moderne datateknologi gi bedre mulighet for lokalt demokrati og sentralisert planlegging enn før.

— Men er det ikke vanskelig for grunnplanen å ha nok oversikt til å lage nasjonale planer?

— På grunn av bruk av moderne datateknologi er det ikke vanskeligere for en som sitter i en bygd å ha oversikten enn en som sitter i departementene. Vi har et RV-medlem som sitter på Tynset og er den i Norge som har best oversikt over genteknologien i landbruket.

— Dere skriver at det bare er mulig å ta hensyn til naturen etter at arbeidsfolkene har overtatt makten. Hvorfor?

— Fordi at drivkraften innenfor kapitalismen med jakten etter maksimal fortjeneste vil stå i et direkte motsetningsforhold til hensynet til naturen. For eksempel er det nå et mål å hente ut mest mulig olje og gass på kortest mulig tid, fordi her er fortjenesten størst.

— Men hvordan kan dere være så sikre på at arbeidsfolk vil føre en mer miljøvennlig politikk?

— Det er et spørsmål om hvordan man ser på mennesket. Tror man at det må være noen få elitemennesker som må styre det dumme flertallet, eller tror man at flertallet er i stand til å ta avgjørelser i fellesskap? Vi har det menneskesynet at folk flest er fornuftige, og når folk får mulighet til å sette seg inn i ting, så er de mer fornuftige. Jeg sier ikke at folk alltid vil gjøre det riktige. Men vi har mer enn nok eksempler på at et lite mindretall ikke tar riktige avgjørelser på vegne av et flertall.

— Må det være en kontroll med at arbeidsfolkene tar fornuftige miljøpolitiske beslutninger?

— Også i det sosialistiske sam-

hvordan balansen mellom lokal og sentral makt skal være.

funnet må det være nasjonale lover og regler som gjelder. Og det vil sikkert være en masse konflikter som vi ikke ser i dag. Men jeg ser ingen annen løsning.

— Du mener at kapitalismen er drivkraften i naturødeleggelsene. Men er ikke vi alle skyld i miljøproblemene? Vi vil ha økt komfort, flottere bil, høyere lønn, har ikke også vanlige arbeidsfolk krav som fører til miljøproblemer?

— Jo, men vi må undersøke hvordan behovene blir skapt. Ta for eksempel samferdsel. Vi lever i et samfunn som øker transportbehovene, og det vil være tilfellet i enda større grad hvis Norge blir medlem i EF.

— Men er folk så viljeløse at de bare faller inn i det mønsteret som kapitalismen lager? Mange velger vel bilen fordi det rett og slett gir mer komfort?

— Ja, jeg bruker bil selv en del...

— Altså, er det ikke andre drivkrefter enn bare kapitalens profittjakt, for eksempel lønnskravene i arbeidslivet?

— Dette er ikke noe enkelt svart/hvitt bilde. Man må se på hva som er det grunnleggende.

— Men hva da med Øst-Europa og miljøproblemene der?

— Det viser at den type forsøk på toppstyrt planøkonomi fører til minst like store miljøproblemer. Det må også presses fram en økologisk bevissthet.

— Mange av punktene i programmet deres er veldig radikale og krever strenge restriksjoner. Må det ikke da mye toppdirigering til?

— Ja, man kommer opp i en masse sanne konflikter, og jeg sier ikke at vi har løst alle. Det vil sikkert bli en del innskrenkninger i ting vi skulle ha ønsket oss. Men det må være en kombinasjon av demokratisk styring nedenfra og regler som gjelder på nasjonalt plan.

— Men hvordan den balansen skal være, det er uavklart hos dere?

— Det er uavklart.

— Det er mange punkter i deres program som er dyre for det offentlige. Er det ikke et dilemma at for å finansiere dette må det ganske sterk produksjonsøkning til? Hvilke konsekvenser vil dette ha for miljøet?

— Programmet vårt som helhet vil være umulig å gjennomføre innenfor dette samfunnet.

— Du mener at folk flest er fornuftige, men hvorfor stemmer de da ikke på det partiet som du mener er mest miljøvennlig, altså RV?

— Det er ikke noe enkelt svar på det. RVs styrke er avhengig av hvor vi har gjort en stor innsats over lenger tid. I Oslo får vi over fire prosent, og i Odda fikk vi ni prosent. Ut fra at vi er et såpass ekstremt parti, vil folk flest først se om vi duger til noe før de gir oss sin stemme.

Kjell Magne Bondevik:

– Oljen kan ikke bare ligge der

– Vi har fått oljen for at vi skal bruke den. Slik begrunner Kristelig Folkepartis leder Kjell Magne Bondevik partiets standpunkt om å tillate oljeboring i

JON KNUT BERG

Kjell Magne Bondevik er siste mann ut i vår serie om partiledernes syn på miljøspørsmål.

— Er det noe konkret miljøspørsmål dere vil kjøre fram i valgkampen?

— Ja, vi vil legge stadig økende vekt på bruken av avgifter. Vi ser det som en hovedsak å redusere avgiften på arbeid, og å øke miljøavgiftene. For eksempel bør CO₂- og SO₂-avgiftene øke. Men vi har ikke tallfestet nye satser. Det vil vi gjøre i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet i høst.

— For at miljøavgiften på bensin skal ha noen virkning, må den vel økes kraftig?

— Jo, det viser erfaringene. Og det er vi innstilt på. Men det må skje gradvis, og parallelt må kollektivtrafikken bygges ut, slik at den blir et mer attraktivt alternativ.

— A propos CO₂. I programmet skriver dere mye om internasjonal samordning, n utslippskvoter og "clearing house". Betyr det at ansvaret for CO₂-reduskjoner skyves fra det nasjonale til det internasjonale?

— Nei, tvert i mot. Vi har vært av dem som har sagt at Norge ikke må slakke på CO₂-kravene mens det jobbes for å få til et internasjonalt system.

— Så målet om stabilisering av CO₂-utslippene innen år 2000 står fast, uansett hva som blir oppnådd internasjonalt?

— Ja, der må jeg ta noen forbehold. Men slik situasjonen er nå, er det ingen grunn til å slakke på de norske kravene. Det vil virke som et dårlig eksempel nettopp i en fase da det skal lages internasjonale avtaler.

— KrF mener at oljeutvinningen må stabiliseres og

etterhvert reduseres. Hvordan vil dere gjøre det i praktisk politikk i Stortinget?

— Ved å være mer restriktive når vi får nye utbyggingsforslag, og ved å redusere investeringsstakten i Nordsjøen allerede nå. Ved siste budsjett kuttet vi petroleumsinvesteringene med 1,1 milliard kroner.

— Dere skriver i programmet at "det ikke åpnes for oljeutvinning i Barentshavet før hensyn til fiskeressurser og miljø er ivarettatt." Men man kan jo ikke forsikre seg mot at det skjer store oljeutslipp?

— Nei, en hundre prosent garanti vil en aldri få. Hvis man krever en slik garanti, kan man ikke drive off-shore virksomhet i det hele tatt.

— Men er det ikke litt spesielt med dette området?

— Jo, det er spesielt, fordi det er det største fiskekammeret i våre nærområder. Derfor må kravene være desto strengere.

— Men når dere snakker om at miljøhensynet skal ivarettas, og om at oljeutvinningen må reduseres, hvorfor kunne dere ikke sagt nei til å bore etter olje i Barentshavet?

— For det første fordi det kan ha betydning for næringsvirksomheten i den delen av landet som ligger nærmest opp til Barentshavet, og for det andre fordi at vi ikke mener det nødvendigvis er riktig ressursforvaltning at petroleumsressursene blir liggende for all framtid. Vi tror det er en ressurs vi har fått for at vi skal bruke det. Og da vil vi ikke ekskludere et så stort og interessant område.

— Her har vi en konflikt mellom miljø og næringsinteresser. Og det har dere tatt stilling til...

— Ja, vi har tatt stilling i den forstand at vi mener at miljøet skal ha forkjørsrett. Det betyr

Barentshavet. Han sier at det ikke er riktig å la oljen ligge ubrukt i all framtid.

etter vår mening ikke en utelukket av Barentshavet for all framtid.

— KrF skriver at Norge skal være et foregangsland innen miljø og samferdsel. Ut fra det målet, er det noen veiprosjekter for eksempel i distriktene som dere vil si nei til?

— Fordi biltettheten der er så mye mindre enn i sentrale strøk, og fordi alternativet kan være båttrafikk som er vel så forurensende, så ser vi mye mer liberalt på veiprosjekter i distriktene.

— I programmet går dere inn for langt sterkere satsing på jernbanen. I den nye jernbaneplanen ble fem milliarder kroner av investeringsmidlene gjort avhengige av reduserte overføringer på andre områder. Hvorfor kunne dere ikke støtte SVs forslag om å gjøre disse fem milliarder kronene sikre?

— Det henger sammen med den totale budsjettssituasjonen. Men skal det satses utover den ordinære rammen for jernbane- og veiplanen, vil vi prioritere jernbanen.

— Men dere kunne jo overføre penger fra veiplanen til jernbaneplanen innenfor de ordinære rammene?

— Det kunne vi selvsagt. Men nå er dette veiledende rammer, så jeg kan ikke utelukke at det kan komme en omprioritering i løpet av perioden.

— Dere skriver at Norge må bli et foregangsland når det gjelder sikkerheten til sjøs. Hva innebærer det?

— Vi har hatt en del stygge eksempler på forurensende skipsforlis og forsøpling fra skip. Jeg ser for meg at vi må øke beredskapen langs kysten. Nå kommer det snart en stortingsmelding om kystberedskapen, og jeg synes det er bakvendt før den har kommet at vi

nå nedbemanner en del av våre fyrstasjoner. Det må det bli en slutt på. Dessuten må det tekniske overvåkningsapparatet bygges ut, fra stasjoner på land og fra fly.

— Rederne selv krever at reglene må være internasjonalt harmonisert. Kan Norge være et foregangsland på dette området?

— Det er alltid et dilemma. Hvor langt foran kan vi gå før det blir en enorm ulempe for de norske interesser? Det har vi ikke noe standardsvar på, annet enn å si at Norge bør ligge i forkant og prøve å trekke andre land med seg. Innen skipsfarten er Norge en stormakt, slik at vi har større internasjonal pressmulighet enn på andre områder. Vi ligger også langt framme når det gjelder teknologi.

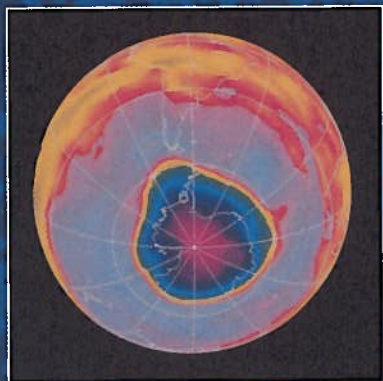
— Vil du støtte forslaget om å gi lettelse i havneavgiftene for miljøvennlige skip?

— Det vet jeg for lite om, men jeg vil ikke avvise det.

— I programmet skriver dere at "norske kjernereaktorer for forskning avvikes." Men da saken var oppe i Stortinget sist, stemte dere mot nedleggelse...

— Partiet var delt. Der har det vært en viss uenighet, men jeg regner med at det går i retning av at vi stemmer imot. Programposten er retningsgivende, og jeg håper vi nå får større enighet enn vi har hatt før.

BEVAR OZONLAGET!

Stopp KFK lekkasje
gjennom en

MILJØANSVARSAVTALE

med

**NORSK
KJØLEINDUSTRI AS**

IDEA & ART REKLAMEBYRÅ PPR. 76

GODT DRIKKE fra

BORG

BRYGGERIER

Kværner Energy a.s

Tlf: 63 82 31 00

Fax: 63 82 77 13

«90 år i vannkraftens tjeneste»

«Vannkraft vår spesialitet»

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer
annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 500,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 350,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 180,-
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

**Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5**